

DE KOE WEER KOE DE KIP WEER KIP

Joel Salatin over z'n aanpak en over Nederland

Op zijn farm grazen de koeien dagelijks op een ander stuk weide, zijn er mobiele kippenhokken en is er een complementaire, intergenerationale bedrijfsvoering. Vanuit een radicaal andere mindset dan we gewend zijn. Vorige maand bezocht Joel Salatin een paar dagen ons land om te inspireren tot een compleet andere aanpak: 'beyond organic'.

ANNELIES ROON

TIME magazine noemde hem in 2011 's werelds meest innovatieve boer. Het gedachtegoed van Joel Salatin laat zich niet in één of twee A4-tjes samenvatten. Hij zet zoveel vertrouwde boerenparadigma's op z'n kop, dat een samenvatting ongetwijfeld meer vragen oproept dan beantwoordt. Het is niet anders. Geïnteresseerden hoeven zijn naam maar te googelen en er springen pagina's vol verdiepende informatie in beeld. Kort samengevat noemt Salatin zijn Polyface Farm in de Amerikaanse staat Virginia *grass-based*. Zijn vleeskoeien begrazen dagelijks een ander stuk weiland, afgezet met mobiele schrikdraadhekken. Drie dagen later volgen mobiele leghokken met een leger kippen, dat de maden in de koeienvla komt verorberen. Zij krabben de grond los en vermengen deze met mest, zodat de bodem verrijkt wordt met organische stoffen en het gras een verjongingskuur krijgt. Deze vitale grasmat onttrekt CO₂ aan de atmosfeer, waardoor deze manier van veeteelt volgens Salatin per saldo gunstig uitpakt voor de koolstofbalans.

In de winter staan de dieren op stal, op een dik pak verhakseld hout van eigen grond. Dit hout absorbeert urine en mest. Door het hout in de stallen vooraf te vermengen met losse maïs, wroeten de varkens zich in de lente een versuffing om deze gefermenteerde delicatessen los te werken, terwijl de koeien weer aan hun wisselrondes over de weidegronden beginnen. De anaerobe massa wordt door de varkensarbeid zuurstofrijk en is geschikt om uit te rijden over het veld: geen mestoverschot, geen stank, geen kunstmest, maar een gesloten kringloop en verrijkte grond. Salatin laat naar eigen zeggen de dieren het werk doen, door ze te laten doen waar ze goed in zijn: grazen, krabben, wroeten. Dat zorgt niet alleen voor een drastische beperking van het gebruik van chemicaliën en fossiele brandstoffen, maar en passant ook voor *happy animals*, de opbouw van een voedselrijke bodem en opname van broeikas-

gassen uit de atmosfeer. Het klinkt allemaal bijna te mooi om waar te zijn.

Jonge boeren krijgen op Polyface Farm de kans om het vak te leren én om een eigen bijdrage te leveren aan de veelzijdige bedrijfsvoering. Niet als medewerker op de loonlijst, maar als zelfstandige met complementair

Luchtfoto van Salatins land. Iets boven het midden zijn zes lijnes van verrijdbare kippenrennen te zien. In het spoor van tractors' is te zien hoe positief het gras daarop reageert.

FRANSJAN DE WAARD

Salatin tijdens een masterclass in Nederland

bedrijf. “We hebben op Polyface nu zo’n dertig zelfstandige ondernemers rondlopen, die allemaal een manier hebben gevonden om iets bij te dragen aan het geheel”, vertelt Salatin tijdens een van zijn workshops in Nederland. “Door het verbouwen van groenten, het uitbroeden van eieren, het repareren van gereedschap en machines of zelfs door de organisatie van rondleidingen aan schoolklassen. Het is verspilling om maar één salaris uit een boerenbedrijf te willen halen. Door creatief te denken en samen te werken, bereik je een veelvoud daarvan.”

Prikkelende observaties

Wat vond zijn Nederlandse publiek van deze onconventionele aanpak? Dat wisselde sterk, mailt Joël Salatin in een online interview dat ik na zijn terugkeer in de Verenigde Staten met hem heb. “Mensen die open staan voor nieuwe ideeën en bereid zijn een nieuwe weg in te slaan, vonden het geweldig. Degenen die emotioneel en economisch vergroeid zijn met hun huidige systeem, waren een stuk minder enthousiast.” Over de Nederlandse manier van boeren doet Salatin een aantal prikkelende observaties: “Om te beginnen stinkt het bij jullie ongeëvenaard naar mest. Dat wijst op ondeugdelijk koolstofmanagement. Wat me verder opvalt, is de kleine behuizing van jullie veestapel. Nederland is importeur van grondstoffen en exporteur van dierlijke proteïnen. Dat doen jullie op een industriële manier die respectloos is voor dieren, dierziekten in de hand werkt en agrariërs dwingt om zich vast te leggen door grote investeringen in een rigide infrastructuur.” Salatin durft het beestje bij de naam te noemen. Een andere vaststelling is verrassender (en laat de Unie van Waterschappen het maar niet horen): “Ik ben nog nooit ergens geweest waar men zo weinig belangstelling heeft voor water. Dat is enerzijds een zegen, want de meeste landen moeten kapitalen investeren in irrigatie. Aan de andere kant heeft die luxe ook een nonchalante omgang met de natuurlijke balans in de hand gewerkt.” Met andere woorden: de impuls om te zorgen voor een bodem die voldoende organische

stoffen bevat om water vast te houden, ontbreekt. Dankzij het biljarttafelprofiel van ons land spoelt de teellaag niet, zoals elders, domweg de helling af en de zee in. Dat heeft ons lui gemaakt. En daarmee is Salatin nog niet klaar met ons. Want lokale marktsystemen zijn nog nauwelijks ontwikkeld, constateerde hij. “Hier is voor boeren nog enorm veel winst te boeken, letterlijk en figuurlijk. Want door direct en lokaal te vermarkten, lever je niet onnodig in op je marges en voorkom je bovendien veel zinloos gesleep met voedsel.” Boeren lijken zich te weinig bewust van hun bijdrage aan de koolstofkringloop. “Drijfmest door de aarde mengen, is schadelijk voor de bodem en vervuילend voor het grondwater. Integreer bosrijke stukken in agrarisch land en maak gebruik van de heilzame werking van compost. Zet de dieren voor je aan het werk door de koe weer koe te laten zijn en de kip weer kip. Eer het varken in het varken, dan boek je winst voor mens, dier en natuur.”

Kantelpunt

Salatin is ervan overtuigd dat zijn methodiek in elk land ingezet kan worden. Met een Cruijff-achtige logica stelt hij: “Focus op de voordelen die voorhanden zijn. Een klein en vol land kan juist in je voordeel werken, als je het maar goed aanpakt.” Het gaat dan ook niet om schaalgrootte, onderstreept hij, “maar om voedselintegriteit, regeneratief landschap, levendige lokale economieën en respect voor het leven, zowel van dieren als van planten. Als we niet creatief en daadkrachtig genoeg zijn om onze technologie aan te passen aan de ecologische grenzen die de natuur ons stelt, dan zijn de rampen die op ons af zullen komen, ons verdiende loon.”

Is Salatin optimistisch over ‘de omslag naar gezond verstand’, zoals hij het zelf noemt? “Zolang we te maken hebben met goedkope fossiele brandstoffen, steeds sterkere medicijnen en machines, en ongeïnteresseerde consumenten, verergert de situatie. Maar ik ben er van overtuigd dat er een positief kantelpunt nadert en het is mijn missie om de komst van dat moment zoveel mogelijk te versnellen.”

Zie ook: www.salatinnaarnederland.nl

USDA FARM SERVICE AGENCY, © 2011GOOGLE

(links) van deze ‘chicken

POLYFACE FARM